

LV

LV

LV

EIROPAS KOMISIJA

Briselē, 31.3.2010
COM(2010)126 galīgā redakcija

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

Humānā palīdzība pārtikas jomā

SEC(2010)374

1. IEVADS

Atbilstīgi Eiropas konsensā par humāno palīdzību¹ paustajai ievirzei un plašākā mērogā – lai popularizētu ES un tās dalībvalstu paraugpraksi humānās palīdzības sniegšanā pārtikas jomā – šā paziņojuma galvenie mērķi ir šādi:

- (1) saskaņā ar humānajā tiesiskajā regulējumā definētajām Komisijas pilnvarām par humāno palīdzību un atbilstīgi Finanšu regulai² maksimāli celt ES palīdzības pārtikas jomā lietderību un efektivitāti;
- (2) veicināt Komisijas, dalībvalstu un citu līdzekļu devēju politiku saskaņotību, koordināciju un papildināmību pārtikas palīdzības jomā;
- (3) informēt partnerus un ieinteresētās personas par Komisijas mērķiem, prioritātēm un standartiem, sniedzot humāno palīdzību pārtikas jomā.

Tādejādi šis paziņojums veido ES humānās palīdzības pārtikas jomā politikas satvaru. Tajā ir izskaidroti galvenie jautājumi un tendences, kas jāņem vērā, jēdzieni, definīcijas un mērķi saistībā ar humāno palīdzību pārtikas jomā un principi, kam jābūt šā darba pamatā, kā arī veicamā darba apjoms.

Klāt pievienotajā dienestu darba dokumentā no darbības perspektīvas ir sīkāk paskaidrots, kā Komisija plāno, īsteno un koordinē humāno palīdzību pārtikas jomā.

Šis paziņojums jālasa, paturot prātā Komisijas paziņojumu par nodrošinātību ar pārtiku (*"An EU policy framework to assist developing countries address food security challenges"*). Lai ievērotu šo divu savstarpēji saistīto jautājumu atšķirīgo politisko fokusu – humānā palīdzība pārtikas jomā, ko sniedz iedzīvotājiem humānu mērķu labad, ja tos ārkārtas gadījumos ir skārušas krīzes, un palīdzība pārtikas jomā, kas kalpo attīstības mērķiem, tiek uzskatīts, ka ir vajadzīgi divi atsevišķi paziņojumi. Šie abi politikas satvari ir izveidoti tā, lai nodrošinātu to saskaņotību un izvairītos no nekoordinētas pārklāšanās.

2. PRIEKŠVĒSTURE

Dabas katastrofas, ko nereti vēl vairāk saasina klimata pārmaiņas, notiek aizvien biežāk un skar vairāk ļaužu nekā pagātnē. Konflikti un represijas joprojām neļauj cilvēkiem pelnīt iztikas līdzekļus un bieži vien ir par iemeslu lielam bēgļu un valsts iekšienē pārvietoto personu skaitam. Straujš iedzīvotāju skaita pieaugums palielina jau esošo spiedienu uz dabas resursiem. Iepriekš minēto iemeslu dēļ daudzās jaunattīstības valstīs neaizsargātāko iedzīvotāju daļa aizvien vairāk konkurē par dabas resursiem, kas, savukārt, potenciāli palielina konfliktu biežumu.

¹ Eiropas Savienības Padome 2007. gada decembrī pieņēma konsensu humānās palīdzības jomā (Eiropas konsenss par humāno palīdzību: 2008/C 25/01). Klāt pievienotajā rīcības plānā, kas 2008. gadā pieņemts kā dienestu darba dokuments (Eiropas konsenss par humāno palīdzību – rīcības plāns: SEC(2008)1991), Eiropas Komisija nepārprotami atzīst, ka paraugprakse pārtikas jomā strauji attīstās, un tā izsaka vēlmi pieņemt konkrētas saistības, kas sekmētu pieeju dažādību palīdzībai pārtikas jomā, un attiecīgi piemērot politiku.

² PADOMES 2002. gada 25. jūnija REGULA (EK, Euratom) Nr. 1605/2002 par Finanšu regulu, ko piemēro Eiropas Kopienų vispārējam budžetam (OV L 248, 16.9.2002., 1. lpp.).

Pateicoties šādai notikumu gaitai, pasaules nabadzīgākie iedzīvotāji kļūst vēl neaizsargātāki, īpaši attiecībā uz nodrošinājumu ar pārtiku un uzturu. Hronisks pārtikas trūkums, ja pārtika netiek ražota pietiekamā daudzumā vai nav iespējams iegādāties uzturvielām bagātu pārtiku, noved pie tā, ka patērētās pārtikas kvalitāte vai kvantitāte ir hroniskas uztura nepietiekamības pamatā. Tas savukārt neatgriezeniski un postoši ietekmē bērnu attīstību un ilgtermiņa produktivitāti, kā rezultātā vēl vairāk palielinās nabadzība un neaizsargātība. Visnabadzīgākos iedzīvotājus, kuru pretestības spējas ir visvājākās, visvairāk skar katastrofu sekas. Šādas katastrofas var būt par cēloni īslaicīgiem, bet ļoti nopietniem pārrāvumiem pārtikas patēriņā (pārejošs pārtikas trūkums), kas var izraisīt akūtu uztura nepietiekamību un palielināt saslimstības un mirstības gadījumus³.

Patiešām, nepietiekami paēdušu cilvēku skaits, kas cieš no hroniska vai pārejoša pārtikas trūkuma, ir pieaudzis par 172 miljoniem – no 848 miljoniem 2006. gadā līdz 1,02 miljardiem 2009. gadā⁴. 95% no nepietiekami paēdušajiem dzīvo jaunattīstības valstīs, un pilsētvidē dzīvojošo skaits turpina proporcionāli pieaugt, kur tos īpaši ietekmē svārstīgās pārtikas cenas un ekonomikas/finanšu krīzes. Pieaug akūta uztura nepietiekamība; ja laikposmā no 1995. gada līdz 2003. gadam 8% bērnu līdz 5 gadu vecumam cieta no uztura nepietiekamības, tad laikposmā no 2000. gada līdz 2006. gadam to skaits ir pieaudzis līdz 11%.⁵

Aptuveni 10% nepietiekami paēdušo cieš no pārtikas trūkuma, ko izraisījušas katastrofas vai ārkārtas situācijas, un sagaidāms, ka humānās un attīstības vajadzības pārtikas jomā turpinās pieaugt. Tādēļ pieejamie humānie resursi ir jāizmanto pēc iespējas lietderīgāk un efektīvāk un tie ir jāpielāgo attiecīgās situācijas sarežģītības pakāpei un steidzamībai un pieņemtajiem lēmumiem ir jā pamatojas uz paraugpraksi, kas strauji attīstās.

3. DEFINĪCIJAS UN MĒRĶI

Pārtikas jomā sniegtās humānās palīdzības mērķis ir nodrošināt, ka humānās krīzes gadījumos un pēc šādām krīzēm būtu pieejama droša un uzturvielām bagāta pārtika, jo parasti tad pārtikas nepietiek vai arī tā ir nepiemērota; tādējādi šāda palīdzība mazina pārmērīgu mirstību⁶, akūtas uztura nepietiekamības pārmērīgu pieaugumu⁷ vai kaitīgu pārvarēšanas mehānismu pielietošanu. Tāpat pie šā mērķa pieder rūpes par to, lai pārtika būtu pieejama un uzturvielām bagāta, kā arī pienācīgas izpratnes padziļināšana par uztura jautājumiem un atbilstīgu barošanas praksi. Palīdzība pārtikas jomā var būt ne tikai tieša pārtikas piegāde, bet tā var izpausties arī citādi, proti, kā vajadzīgo pakalpojumu, preču vai izejvielu, naudas līdzekļu vai vaučeru, prasmju vai zināšanu, nodošana vai nodrošināšana.

Humānā palīdzība pārtikas jomā var kalpot arī tam, lai sargātu un stiprinātu krīzes skarto iedzīvotāju eksistences pamatu, nepieļautu vai novērstu negatīvu pārvarēšanas mehānismu izmantošanu (piemēram, peļņu nesošu ražošanas līdzekļu pārdošanu vai parādu uzkrāšanu), kas gan īstermiņā, gan ilgtermiņā varētu kaitīgi ietekmēt eksistences pamatu un šo iedzīvotāju stāvokli nodrošinātībā ar pārtiku.

³ Skatīt darba dokumentam klāt pievienoto glosāriju.

⁴ ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācija (FAO), 2009. gada 19. jūnijs.

⁵ ANO Bērnu fonds (UNICEF) "Bērnu stāvoklis pasaulē", 2005. gada statistika.

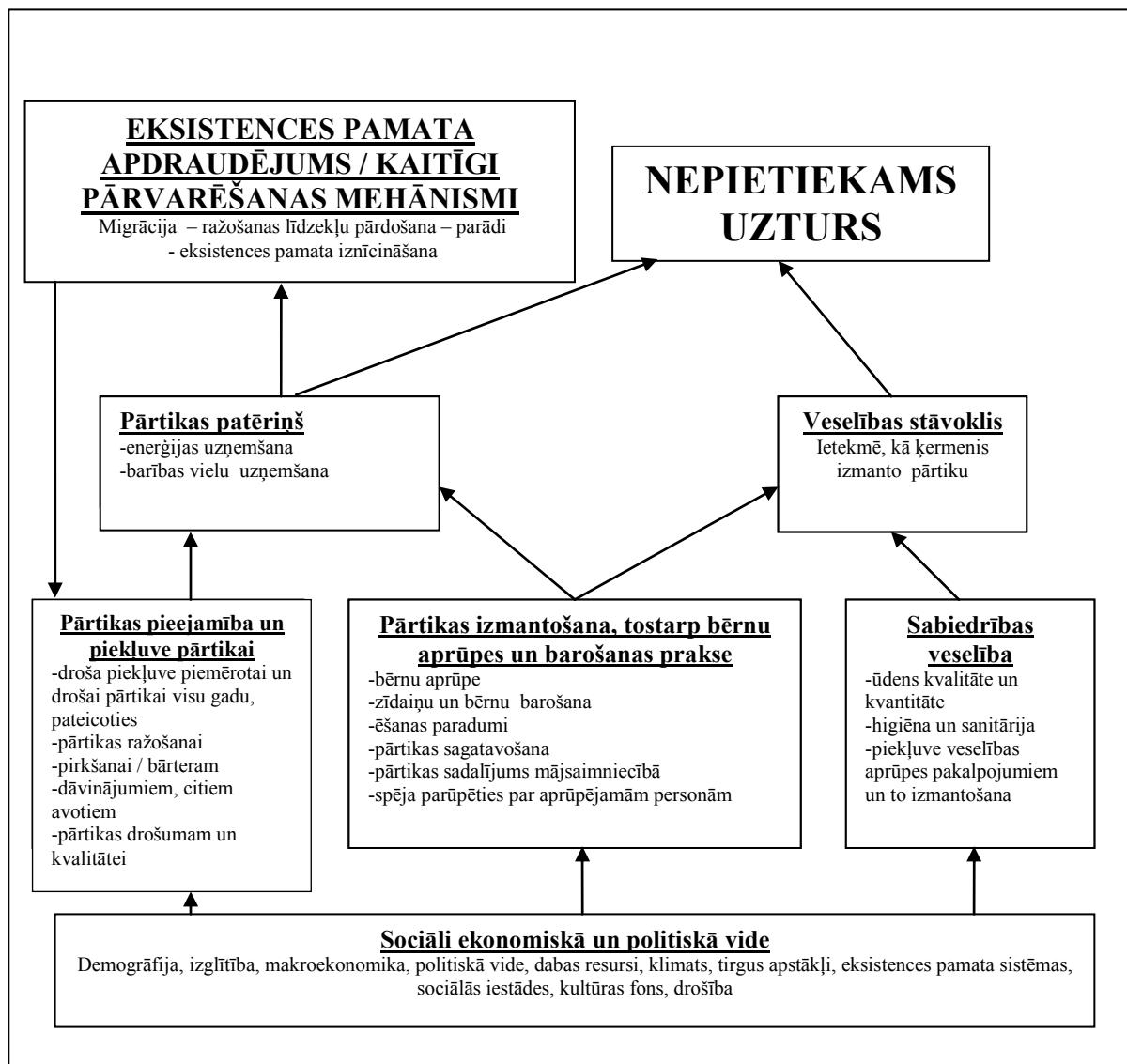
⁶ Uzskata, ka "pārmērīgs" ir absolūti skaitļi attiecībā pret noteiktajām robežām ārkārtas gadījumos (kā tas definēts *Sphere* rokasgrāmatā, UNICEF un ANO pastāvīgās komitejas pārtikas jautājumos (SCN)) un relatīviem pasākumiem, atkarībā no izejas pozīcijas konkrētajā situācijā.

⁷ Saskaņā ar ANO pastāvīgās komitejas pārtikas jautājumos (SCN) un Pasaules veselības organizācijas (PVO) definīciju.

Atbilstīgs pārtikas patēriņš *pats par sevi* vēl nenodrošina atbilstīgu uzturvērtību. Slikts veselības stāvoklis var traucēt gremošanu un uzturvielu uzņemšanu, kas, savukārt, var izraisīt uztura nepietiekamību. Tādēļ papildus tiešai palīdzībai pārtikas jomā, lai nepieļautu vai novērstu uztura nepietiekamību, jāveic vēl citi pasākumi, proti tādi, kas radītu priekšnoteikumus drošai pārtikas sagatavošanai (piemēram, nodrošinājums ar degvielu termiskai apstrādei) vai piekļuvi dzeramajam ūdenim, vai arī ar higiēnu un veselības aprūpi saistīti pasākumi.

Pēdējos 15 gados ir notikušas ievērojamas konceptuālas pārmaiņas; no pārtikas atbalsta natūrā, precēs, kas bija automātiska atbildes reakcija uz pārtikas vajadzībām ārkārtas apstākļos, uzsvars ir novirzījies uz plašāka klāsta instrumentu kopumu humānās palīdzības sniegšanai pārtikas jomā, kas īpaši radīti, lai risinātu pārejoša pārtikas trūkuma dažādos cēloņus un simptomus.

Turpmāk sniegtajā konceptuālajā plānā norādīti vairāki pārtikas trūkuma galvenie cēloņi, saasināšanās iemesli, simptomi un sekas, kas, savukārt, ir pamatā Komisijas izvēlētajām definīcijām un mērķiem saistībā ar humāno palīdzību pārtikas jomā:

Pielāgots UNICEF 1997. gada konceptuālais plāns par uztura nepietiekamību

Saskaņā ar ES humānās palīdzības galvenajiem mērķiem, kas noteikti Padomes 1996. gada 20. jūnija Regulā (EK) Nr. 1257/96 par humāno palīdzību, humānās palīdzības pārtikas jomā galvenais mērķis ir saglabāt un aizsargāt cilvēku dzīvību, aizsargāt eksistences pamatu, palielināt to iedzīvotāju pretestības spējas, kas saskaras ar esošu vai ticami prognozētu⁸ pārtikas krīzi, vai patlaban atgūstas no tās.

To panāk ar humānās palīdzības pārtikas jomā īpašiem mērķiem, proti,

- (1) nodrošināt pieeju pārtikai un drošu, uzturvielām bagātu pārtiku iedzīvotājiem, kas saskaras ar esošu, vai ticami prognozētu pārtikas krīzi, tādējādi izvairoties no pārmērīgas mirstības⁹, akūtas uztura nepietiekamības, vai citām dzīvību apdraudošām ietekmēm un sekām;
- (2) aizsargāt eksistences pamatu, ko apdraud nesenā, esošā vai nenovēršamā krīze, mazināt pārtikas ražošanas un izplatīšanas sistēmu postījumus un radīt nosacījumus, lai rehabilitētu un atjaunotu pašpietiekamību, kā arī
- (3) stiprināt starptautiskās humānās palīdzības sistēmas spējas, palielināt palīdzības pārtikas jomā lietderību un efektivitāti.

4. PRINCIPI

Sniedzot humāno palīdzību pārtikas jomā un tiecoties panākt iepriekš minētos mērķus, jāievēro turpmāk minētie principi, kas ir saskaņā ar vispārīgajiem principiem, uz ko balstās ES humānā palīdzība, kā tas izklāstīts Eiropas konsensā par humāno palīdzību.

Sniedzot palīdzību pārtikas jomā, jāievēro humanitārie pamatprincipi – *cilvēcība, neitralitāte, objektivitāte* un *neatkarība*. Lēmumi par humānās palīdzības piešķiršanu pārtikas jomā stingri balstīsies uz vajadzībām. Līdzekļi tiks piešķirti objektīvi un saskaņā ar iepriekš minētajiem principiem, lai neitrāli un bez aizspriedumiem uzlabotu pārtikas patēriņu to cilvēku vidū, kuriem visvairāk tā nepieciešama.

Tādēļ ES un tās dalībvalstis nodrošinās, ka to sniegtā humānā palīdzība pārtikas jomā pamatosies uz iepriekš izdarītiem, pēc iespējas precīzākiem un aktuālākiem vajadzību novērtējumiem un cēlonisku analīzi.

Finansējot humānās palīdzības pasākumus, prioritāti noteiks atbilstīgi i) krīzes smagumam un apmierināmo vajadzību mērogam, ii) steidzamībai krīzes dēļ un iii) sagaidāmai palīdzības ietekmei. Tomēr ES ir apņēmusies demonstrēt pasaules mēroga solidaritāti, piedaloties steidzamā humānā palīdzībā, ja pārtikas jomā vajadzības nav apmierinātas, un atbildot uz jau aizmirstajām krīzēm.

ES un tās dalībvalstis atbalstīs humānās palīdzības pārtikas jomā pasākumus ar elastīgu resursu palīdzību, lai katrā attiecīgajā gadījumā tiktu sniegta vispiemērotākā un visefektīvākā palīdzība. Jebkuras palīdzības plānošanā, lai apmierinātu konkrētās vajadzības, būtu jāsalīdzina iespējamie alternatīvie risinājumi un līdzekļi, pamatojoties uz rentabilitāti.

⁸ Šādai krīzes "prognozei" ir jābalstās uz agrīnās brīdināšanas indikatoriem. Turklāt tai ir jāatspoguļo kritiska pārtikas patēriņa nepietiekamība vai samazināšanās, kas, ja netiks veikta savlaicīga rīcība, apdraudēs dzīvību, savlaicīgi neveicot ES humānos pasākumus.

⁹ Skatīt 6. un 7. zemsvītras piezīmi.

Ja pārtikas atbalsts tiek uzskatīts par vispiemērotāko instrumentu, vispirms priekšroka tiek dota vietējai iepirkšanai (t.i., iepērkas attiecīgajā valstī), bet pēc tam reģionālai pārtikas iepirkšanai (proti, pārtika, kas nāk no kaimiņvalstīm); tādejādi tiek nodrošināta pārtikas produktu maksimāla pieņemamība, aizsargāti vai atbalstīti vietējie tirgi, samazinātas transportēšanas izmaksas un piegādes laiks.

ES humānai palīdzībai pārtikas jomā ir jābūt orientētai uz rezultātu, un ir jāizvērtē visu savu pasākumu panākumi un ietekme (arī citu dalībnieku prakse un pētījumi attiecīgajā jomā); šī informācija ir jāizmanto, plānojot turpmākos pasākumus saistībā ar humāno palīdzību pārtikas jomā.

Tādēļ ES un tās dalībvalstis centīsies nodrošināt, ka visi finansētie pasākumi humānai palīdzībai pārtikas jomā, tiek netraucēti uzraudzīti.

ES un tās dalībvalstis centīsies, lai tās, sniedzot humāno palīdzību pārtikas jomā, nenodarītu nekādu kaitējumu. Piemēram, tās iespēju robežās nodrošinās, lai humānās vajadzības pēc pārtikas tiktu apmierinātas veidā, kas neradītu nevajadzīgu atkarību no palīdzības sistēmas, lai netiktu traucēta tirgu darbība, lai palīdzības saņēmēji nebūtu pakļauti liekam riskam, un lai vienlaikus līdz minimumam tiktu samazināta negatīvā ietekme uz vidi un nodrošināts, lai nesāktos konflikti un naida uzliesmojumi par dabas resursiem. ES un tās dalībvalstis nodrošinās, ka īpaši konfliktu gadījumos, tiek pienācīgi novērtēti aizsardzības riski un iespējas, apsverot iespējamās sekas gan intervences gadījumā, gan bez tās¹⁰.

Vērtējot un īstenojot palīdzības pasākumus pārtikas jomā, ES un tās dalībvalstis ņems vērā pārtikas uzturvērtību, īpašu uzmanību pievēršot neaizsargātu iedzīvotāju grupu (tostarp bērnu, kas ir jaunāki par 2 gadiem, grūtnieču un zīdīšanas periodā esošu sieviešu) konkrētajām vajadzībām pēc uzturvielām.

ES un tās dalībvalstis, sniedzot humāno palīdzību pārtikas jomā, nodrošinās, ka tiek ievērota cilvēka cieņa. Tās centīsies iesaistīt saņēmējkopienas vajadzību noteikšanā un pasākumu plānošanā un īstenošanā. Tās nodrošinās, ka, plānojot pasākumus humānai palīdzībai pārtikas jomā, tiks ievērotas saņēmēju neaizsargāto iedzīvotāju grupu, piemēram, invalīdu, vecāku un hroniski slimu cilvēku, īpašās vajadzības.

ES un tās dalībvalstis izprot sieviešu, meiteņu, zēnu un vīriešu dažādas vajadzības, spējas un lomu; tās konsekventi cenšas ievērot dzimumu līdztiesību, gan vērtējot vajadzības un plānojot humānās palīdzības pasākumus pārtikas jomā, gan arī, analizējot šo pasākumu ietekmi.

Pasākumi humānai palīdzībai pārtikas jomā un intervence, kuras mērķis ir sekmēt nodrošinātību ar pārtiku, ir jāplāno un jāīsteno tā, ka tie kopā optimāli segtu ārkārtas un attīstības vajadzības, neatkarīgi no tā, vai tie viens otram secīgi seko, vai tiek īstenoti vienlaikus, kā tas notiek daudzās nestabilās valstīs². Tie savstarpēji jākoordinē un jāsavstarpēji jāatbalsta, lai pēc iespējas labāk varētu izmantot to ilgtspējību un paliekošo ietekmi virzoties uz galveno mērķi – veicināt pārtikas krīžu upuru spēju tikt galā pašu spēkiem.

Tādejādi ES humānā palīdzība pārtikas jomā apstiprina Neatliekamās palīdzības, rehabilitācijas un attīstības sasaistes (*LRRD*) principus un atbalsta *LRRD* mērķus atbilstīgi

¹⁰ Skatīt Humānās palīdzības ģenerāldirektorāta 2009. gada 21. aprīļa Humānās palīdzības finansēšanas pamatnostādnes.

Komisijas 2001. gada paziņojumam par *LRRD*¹¹, ES 2007. gada konsensam par humāno palīdzību¹² un Partnerības pamat nolīguma noteikumiem¹³.

5. HUMĀNĀS PALĪDZĪBAS PĀRTIKAS JOMĀ PASĀKUMU APJOMS

Lai sasniegtu iepriekš minētos mērķus, humānās palīdzības pārtikas jomā galvenais uzdevums ir glābt dzīvības, sniedzot palīdzību un apmierinot pamatvajadzības pēc pārtikas un uztura. Tomēr tai ir arī atbalsta funkcija un tā dod īpašu ieguldījumu risku un neaizsargātības samazināšanā, kā arī, stiprinot spējas un veicot izskaidrošanas darbu, tā sekmē humānās palīdzības pārtikas jomā lietderību un efektivitāti.

5.1. Komisijas humānās palīdzības pārtikas jomā darbības apjoms

Komisija var ierosināt humānās palīdzības pasākumus pārtikas jomā šādos gadījumos:

- (1) ja nepietiekama pārtikas patēriņa dēļ ir sasniegts vai pārsniegts kritiskais¹⁴ mirstības vai akūta uztura nepietiekamības līmenis vai tas, pamatojoties uz ticamām prognozēm¹⁵, ir gaidāms; vai arī,
- (2) ja samazinās iztikas līdzekļi, vai tiek izmantoti ārkārtēji pārvarēšanas mehānismi (piemēram, peļņu nesošu ražošanas līdzekļu pārdošana, piespiedu migrācija pievēršanās bīstamām vai nedrošām izdzīvošanas stratēģijām), vai droši sagaidāms, ka tas notiks un šis apstāklis apdraud dzīvību, vai arī pastāv nepanesamu ciešanu risks, kura cēlonis ir, vai kas izraisa nepietiekamu pārtikas patēriņu.

Apzinoties, ka pārtikas krīze dažkārt sākas un uz to nākas reaģēt, pirms pasliktinājies stāvoklis nodrošinātībā ar pārtiku, Komisija nekavēsies sniegt humāno palīdzību pārtikas jomā un negaidīs, kamēr būs iestājies nepietiekams pārtikas patēriņš, bet gan reaģēs uz skaidri definētajiem humānajiem riskiem, kas apdraud dzīvību. Tāpat, lai rīkotos, Komisijai nav nepieciešama oficiāla katastrofas pasludināšana.

Apsverot, vai un kā atbildēt uz konkrēto pārtikas krīzi, Komisija lielu uzmanību pievērš savu humānās palīdzības instrumentu salīdzinošām priekšrocībām un trūkumiem. Tā pamatosies uz vajadzību un ceļoņu rūpīgu analīzi, kā arī apsvērumiem par to, kāda veida pasākumi vispiemērotākajā veidā un, nenodarot kaitējumu, vislabāk apmierinās konkrētās vajadzības; tā arī sīki izpētīs iespējamās alternatīvos finansēšanas avotus.

Komisija apzinās, ka tās humānie pasākumi nevar pilnībā likvidēt hronisku pārtikas trūkumu. Principā tās humānā palīdzība pārtikas jomā nav paredzēta, lai vērstos pret hronisku pārtikas trūkumu, izņemot, ja šāda neiejaukšanās rada tūlītēju un nenovēršamu, nozīmīgu, smagu un lielu risku¹⁶; ja citi vairāk piemēroti dalībnieki, tostarp tie, kam ir savi attīstības instrumenti,

¹¹ EK 2001. gada paziņojums par *LRRD*: *Secinājumi*.

¹² ES 2007. gada konsenss par humāno palīdzību: 2. iedaļas 4. daļas 22. pants; 3. iedaļas 4. daļas 53. pants; 5. iedaļa; Pielikums.

¹³ Humānās palīdzības ģenerāldirektorāta Partnerību 2008. gada pamat nolīguma 8. pants.

¹⁴ "Kritisku" līmeni EK definē, pamatojoties uz absolūtu sliekšni (piem., *Sphere*, PVO, utt.) un relatīviem indikatoriem, atkarībā no konteksta.

¹⁵ Šādai krīzes "prognozei" ir jābalstās uz agrīnās brīdināšanas indikatoriem. Turklāt tai ir jāatspoguļo kritiska pārtikas patēriņa nepietiekamība vai samazināšanās, kas, ja netiks veikta savlaicīga rīcība, apdraudēs dzīvību, savlaicīgi neveicot ES humānos pasākumus.

¹⁶ Skatīt glosāriju, kas pievienots Komisijas dienestu darba dokumenta A pielikumā.

nespēj vai nevēlas rīkoties un tos nav iespējams pamudināt uz rīcību; un ja par spīti salīdzinošo priekšrocību trūcumam, tās intervences rezultātā ir sagaidāma pozitīva ietekme. Šādos gadījumos Komisija sniegs humāno palīdzību pārtikas jomā vienīgi tad, ja pastāvēs savstarpēja noruna, koordinācija un sadarbība ar potenciālajiem attīstības partneriem, ja tādi ir, un būs skaidri definēta un reāla izejas stratēģija, kas nodrošinātu koordinētu pāreju, tādējādi izvairoties no nesaskaņotas pārklāšanās.

Ja, spriežot pēc rādītājiem, akūta uztura nepietiekamība, mirstība un ārkārtas pārvarēšanas mehānismu izmantošana, kas sasiņās ar pārtikas nepietiekamību vai tās sliktu izlietojumu, ir stabila vai zem kritiskā līmeņa¹⁷, vai gaidāms, ka šie rādītāji stabilizēsies zem minētajiem līmeņiem neatkarīgi no Komisijas humānās palīdzības, Komisija apsvērs iespēju pakāpeniski pārtraukt savu humāno palīdzību pārtikas jomā. Tā tam vajadzētu notikt, ja attiecībā uz lielāko daļu krīzes skarto iedzīvotāju, ilgākā laika posmā un paredzamā nākotnē uzlabojas pārtikas patēriņš un tās izlietojums, bez kaitīgu pārvarēšanas mehānismu izmantošanas.

Turklāt Komisija vēl apsvērs iespēju pakāpeniski pārtraukt humānās palīdzības sniegšanu, ja dalībnieki, kas nav saistīti ar humāno palīdzību, (piemēram, valsts vai attīstības organizācijas) spēs apmierināt iedzīvotāju vajadzības pēc pārtikas vai ja iedzīvotāju humānās vajadzības pilnībā apmierinās citi humānās palīdzības sniedzēji vai dalībnieki.

Komisija nepārtraukti izvērtēs savu humānās palīdzības izejas stratēģiju, pamatojoties uz salīdzinošām priekšrocībām, salīdzinājumā ar citu dalībnieku, un izvairīsies no tā, lai tās novēlotā izeja neatturētu iesaistīties citus, piemērotākus dalībniekus. Tā veicinās, lai atbilstoši konkrētajam vajadzībām, palīdzībā iesaistītos vispiemērotākie dalībnieki no palīdzības un attīstības organizāciju vidus.

Turklāt Komisija apsvērs iespēju neturpināt humānās palīdzības pārtikas jomā pasākumus, ja nevarēs ievērot humānās palīdzības pārtikas jomā pamatprincipi, īpaši, ja risks nodarīt kaitējumu, turpinot pasākumu, būs lielāks nekā potenciālais ieguvums.

5.2. Krīžu skarto iedzīvotāju pamatvajadzību apmierināšana pēc pārtikas un uztura

ES un dalībvalstis, veicot dažādus pasākumus un pielietojot dažādus instrumentus, reaģēs uz pārejoša pārtikas trūkuma un akūtas uztura nepietiekamības dažādajām izpausmēm un cēloņiem. Lai nodrošinātu to, ka humānās vajadzības pēc pārtikas tiek apmierinātas vienotā un efektīvā veidā, ES un dalībvalstis sekmēs papildinošu, daudzozaru un integrētu plānošanas procesu.

Pareizā intervences un transferta instrumentu izvēlē (piemēram, skaidra nauda vai palīdzība natūrā) ir jāņem vērā konkrētā situācija un apstākļi, kas regulāri ir jāpārskata. Ierosinātās izvēles salīdzinošās priekšrocības un būtiskums, vai izmantojamo līdzekļu apvienojums, ir jāpamato ar pēc iespējas precīzāku un aktuālāku vajadzību novērtējumu un cēlonisku analīzi.

Sniedzot humāno palīdzību pārtikas jomā, īpaša uzmanība tiks pievērsta tam, lai saņēmēji savlaicīgi piekļūtu drošai un labi sabalansētai pārtikai un lai tā kvantitatīvi un kvalitatīvi¹⁸,

¹⁷ Skatīt 14. zemspītras piezīmi.

¹⁸ Kvantitatīvi nosaka enerģētiskā vērtība, bet kvalitatīvi – pārtikas drošums un sastāvs (proteīns, mikro un makro elementi). Saskaņā ar *SPHERE* / PVO noteiktajiem pārtikas daudzuma standartiem vienai visu vecuma grupu personai enerģētiskā izteiksmē dienā vidēji nepieciešams 2100 Kcal. PVO/*UNICEF*/Pasauls Pārtikas programma (*WFP*) / Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā komisija

atbilstu saņēmēju uztura vajadzībām. Ja iespējams, sniedzot palīdzību pārtikas jomā, ir jāņem vērā vietējās uztura prasības un saņēmēju gaume.

Gan lauksaimniecības, gan ne-lauksaimniecības eksistences pamata aizsardzība un veicināšana (piemēram, veterinārijas pakalpojumu sniegšana neaizsargātiem mājlopu ganāmpulkiem vai lauksaimniecības augu glabāšanas uzlabošana) ir pamatots un piemērots veids, kā reaģēt konkrētu humāno krīžu gadījumos, ja šo pasākumu cēlonis ir ārkārtas vajadzības un tie kalpo humāno mērķu īstenošanai noteiktā un ierobežotā laikposmā.

Bez pasākumiem pārtikas palīdzības jomā, kas tieši risina pārtikas patēriņa prasības, ir vajadzīgi papildu pasākumi (piemēram, veselības aizsardzības pasākumi), lai gan tie tieši neietekmē pārtikas pietiekamību, piekļuvi vai izlietojumu. Šie papildu pasākumi ievērojami ietekmē to, kā cilvēka ķermenis spēj izmantot pārtiku un tādējādi – ietekmēt barības vielu uzņemšanu. ES un tās dalībvalstis ņem vērā īpašās ar pārtiku un uzturvielām saistītās vajadzības, kādas ir saņēmēju īpašām grupām (piemēram, mazi bērni, īpaši bērni, kas ir jaunāki par diviem gadiem¹⁹, grūtnieces un zīdīšanas periodā esošas sievietes, vecāki cilvēki, HIV/AIDS inficētie²⁰). Ja šīs grupas, pamatojoties uz uzturvielu vajadzībām, tiek iekļautas humānās palīdzības pārtikas jomā pasākumos, tad šajos pasākumos jāņem vērā to īpašās prasības un tās jānodrošina tās ar pietiekamu daudzumu uzturvielām bagātas un atbilstošas pārtikas.

5.3. Atbalsta pasākumi

Sniedzot ES humāno palīdzību pārtikas jomā, jāapsver, kā humāno pilnvaru, regulu un palīdzības pārtikas jomā mērķu ietvaros, iespējams mazināt katastrofu draudus, veicināt sagatavotību katastrofām, mazināt katastrofu sekas un novērst tās. Komisijas stratēģijai humānās palīdzības sniegšanai pārtikas jomā jābalstās uz Komisijas paziņojumu par ES stratēģiju katastrofu draudu samazināšanas atbalstam jaunattīstības valstīs²¹.

Komisija atzīst, ka katastrofu draudu samazināšanas iniciatīvas (piemēram, agrīnās brīdināšanas sistēma un stratēģiskie pārtikas krājumi) bieži prasa ilgtermiņa atbalstu, valsts vai reģionālo atbildības līmeni, un rūpīgus apsvērumus no ekonomiskā un politiskā viedokļa. Tādējādi šādu iniciatīvu sistemātisks atbalsts vairs neiekļaujas jomās, kurās humānās palīdzības dalībniekiem ir salīdzinošas priekšrocības. Tomēr, sniedzot humāno palīdzību pārtikas jomā, Komisija ar saviem humānās palīdzības pasākumiem vienlaikus var pozitīvi ietekmēt riska samazināšanu un, sadarbojoties ar attīstības dalībniekiem, tā var arī piedalīties katastrofu draudu samazināšanas iniciatīvu īstermiņa nostiprināšanā, vadīšanā un paplašināšanā. Respektējot principu nenodarīt kaitējumu, pasākumos jāvairās palielināt saņēmēju neaizsargātību pret risku citu krīžu gadījumos.

Humānās jomas dalībnieku pieredzes trūkums un nepietiekamās prasmes bieži ierobežo piemērotāko palīdzības instrumentu izmantošanu pasākumos. Tādējādi ES un tās dalībvalstis atzīst, ka humānās sistēmas spējas ir jāstiprina, lai varētu sniegt dažādāku un vairāk piemērotu palīdzību pārtikas jomā.

bēgļu jautājumos (UNHCR) ir vienojušies par pārtikas kvalitātes /uzturvielu sastāva standartiem, kurus patlaban gan pārskata. (Skatīt *Food and Nutrition Needs in Emergencies, 2002. gada novembris*)

¹⁹ Bērniem, kas ir jaunāki par diviem gadiem, ir vislielākais risks saslimt vai ciest no nepietiekama uztura, tomēr tā ir arī vecuma grupa, kurai ir iespējams, pietiekami uzņemot pārtiku, panākt ilgtermiņa un kognitīvās priekšrocības.

²⁰ Skatīt Humānās palīdzības ģenerāldirektorāta 2008. gada oktobra pamatnostādnes.

²¹ Skatīt COM(2009) 84.

Pieaugot hroniskam pārtikas trūkumam, pieaug to cilvēku skaits, kas ir neaizsargāti pret krīzēm. Ja šis apstāklis netiks ņemts vērā, palielināsies vajadzība pēc jau tik ierobežotajiem humānajiem resursiem. Lai valstu valdību un attīstības dalībnieku atklātās debātes un lēmumi par līdzekļu piešķiršanu būtu labvēlīgi mērķiem attiecībā uz nodrošinātību ar pārtiku, vajadzīga koordinācija un izskaidrošanas darbs. Izskaidrošanas darbs jāveic ar valstu ierēdņiem, lai tie pildītu savu uzdevumu, proti, rūpēties, lai tās iedzīvotāji būtu nodrošināti ar pārtiku. Tāpat, krīzes situācijās saistībā ar iedzīvotāju vajadzībām attīstības jomā, ir jāveic izskaidrošanas darbs ar attīstības dalībniekiem (tostarp valdībām).

Humānās un attīstības palīdzības savstarpēja efektīva saistība ir jāsekmē ar *LRRD*, nodrošinot to, ka starptautiskās palīdzības sniegšanas sistēma, vēršoties pret badu un neaizsargātību, darbojas nepārtraukti, saskaņoti un pārskatāmi. Izskaidrošanas darbam ir jānodrošina, lai kolektīvās pūles vienlaikus būtu veltītas gan pārejošām gan attīstības vajadzībām un tās veicinātu labvēlīgus apstākļus labai pārvaldei, kā arī valstu un starptautiskās politikas savstarpējai mijiedarbībai (piemēram, tirdzniecības un migrācijas jomā).

ES un tās dalībvalstis atbalsta ideju par humānās palīdzības pārtikas jomā visaptverošu saskaņošanu stingrā un spējīgā vadībā un pārvaldībā. Tā paredz ciešu koordināciju ar būtiskajiem valsts un humānās palīdzības dalībniekiem. ANO un humānās reformas ietvaros Komisija atbalsta "grupas" pieeju koordinācijai, kā arī pūliņus efektīvai rīcībai pārtikas un uztura jomās, nodrošinot saistību ar globālo lauksaimniecības pārvaldību, nodrošinājumu ar pārtiku un uzturvielām.